

М. Я. Височанська,
д. е. н., старший дослідник, заступник директора з наукової роботи та інноваційного розвитку, Інститут агроекології і природокористування НААН
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2116-9991>
О. Я. Малиновська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом, Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5820-3896>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.10.47

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

М. Vysochanska,
Doctor of Economic Sciences, Senior Researcher, Deputy director of scientific work and innovative development,
Institute of Agroecology and Nature Management of NAAS
O. Malinowska,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration
and Business Management, Ivan Franko National University of Lviv

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE STATE MANAGEMENT OF POWER DECENTRALIZATION PROCESSES

Проаналізовано доходи та структуру місцевих бюджетів у розрізі видів надходжень за 2022 р., як показує аналіз, що залишки коштів збільшилися у всіх регіонах України. За рахунок цих ресурсів органи місцевого самоврядування і надалі мають можливість забезпечувати фінансування першочергових потреб на місцевому рівні.

Визначено, що децентралізація влади в рамках державної політики регіонального розвитку є однією з вирішальних реформ в Україні. Проведення цієї реформи свідчить про початок радикальних змін, намагання покращити якість життя громадян і має важливе значення для продовження галузевих реформ. Дійсно, завдяки запровадженню нової системи розподілу влади між центральною та місцевою владою, Україна формує нову систему відносин між різними органами влади та новий баланс стримувань і противаг. Обґрунтовано, що ущільнення адміністративно-територіальної системи та вдосконалення організації влади є важливими під завданнями всебічної реформи децентралізації. Процес делегування повноважень на рівні громади не може обмежуватися наданням адміністративних послуг. Успіх реформи слід закріпити підвищенням ефективності діяльності громад шляхом поглиблення децентралізації на галузевому рівні: у сферах соціального захисту, енергетики, транспорту, участі в безпеці, правоохоронних органах тощо.

Для досягнення цих цілей необхідно використовувати модернізовані методи державного управління, такі як електронне управління, зокрема електронні системи моніторингу та звітності, що дозволять збільшити прозорість та відкритість процесу децентралізації. Важливим аспектом є навчання та підготовка фахівців з державного управління та місцевого самоврядування, щоб забезпечити ефективність та професійність управлінського персоналу. Отже, для успішного проведення децентралізації необхідно забезпечити ефективне державне управління, залучити громадянське суспільство та експертну громадськість до процесу прийняття рішень, використовувати сучасні методи управління та забезпечувати професійну підготовку управлінського персоналу.

The incomes and structure of local budgets were analyzed in terms of types of income for 2022, as the analysis shows that the balance of funds increased in all regions of Ukraine. Due to these resources, local self-government bodies will continue to be able to provide funding for priority needs at the local level.

It was determined that the decentralization of power within the framework of the state policy of regional development is one of the decisive reforms in Ukraine. The implementation of this reform indicates the beginning of radical changes, an effort to improve the quality of life of citizens and is important for the continuation of industry reforms. Indeed, thanks to the introduction of a new system of distribution of power between the central and local authorities, Ukraine is forming a new system of relations between different authorities and a new balance of checks and balances. It is substantiated that consolidation of the administrative-territorial system and improvement of the organization of power are important under the tasks of comprehensive decentralization reform. The process of delegation of powers at the community level cannot be limited to the provision of administrative services. The success of the reform should be secured by increasing the efficiency of community activities by deepening decentralization at the sectoral level: in the areas of social protection, energy, transport, participation in security, law enforcement, etc.

To achieve these goals, it is necessary to use modernized methods of public administration, such as electronic administration, in particular, electronic monitoring and reporting systems, which will increase the transparency and openness of the decentralization process. An important aspect is the education and training of public administration and local self-government specialists to ensure the efficiency and professionalism of management personnel. Therefore, for the successful implementation of decentralization, it is necessary to ensure effective public administration, involve civil society and the expert public in the decision-making process, use modern management methods, and provide professional training of management personnel.

Ключові слова: децентралізація влади, державне управління, самоврядування, місцеві органи влади, субсидіарність, бюджет.

Key words: decentralization of power, state administration, self-government, local authorities, subsidiarity, budget.

ВСТУП

Децентралізація влади — це процес передачі владних повноважень від центральної влади до місцевих органів влади та самоврядування. Україна здійснює децентралізацію в рамках реформи місцевого самоврядування. Для успішної реалізації цих реформ необхідні теоретико-методологічні засади державного управління.

Однією з основних теоретико-методологічних засад державного управління процесами децентралізації влади є забезпечення принципу субсидіарності, згідно з яким рішення повинні прийматися на тому рівні влади, на якому вони можуть бути ефективно здійснені. Це означає, що держава має забезпечувати необхідний рівень фінансування, технічної та методичної підтримки, але при цьому не має замінити місцеві органи влади у їх повноваженнях.

Ще однією важливою теоретико-методологічною засадою є забезпечення прозорості та відкритості процесу децентралізації влади. Це означає, що держава має інформувати громадськість про свої дії та рішення, а також забезпечувати доступ до інформації про витрати коштів з державного бюджету на місцевий розвиток.

Для успішної децентралізації важливо також забезпечити ефективність державного управління. Це можна зробити шляхом визначення чітких критеріїв ефективності та контролю за їх виконанням, забезпеченням взаємодії між центральним та місцевими органами влади, а також залученням громадянського суспільства та експертної громадськості до процесу прийняття рішень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Визначення та обґрунтування шляхів удосконалення державного регулювання процесами децентралізації влади в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Децентралізація влади в рамках державної політики регіонального розвитку є однією з вирішальних реформ в Україні. Проведення цієї реформи свідчить про початок радикальних змін, намагання покращити якість життя громадян і має важливе значення для продовження галузевих реформ. Дійсно, завдяки запровадженню нової системи розподілу влади між центральною та місцевою владою, Україна формує нову систему відносин між різними органами влади та новий баланс стримувань і противаг.

Як показав світовий досвід, успішна реалізація проєктів територіального розвитку, що впроваджуються та реалізуються територіальними громадами, має значний вплив на розвиток економіки регіону та згуртованість країни в цілому. Беручи до уваги необхідність зміцнення суверенітету та згуртованості країни, децентралізацію влади слід оцінювати за такими критеріями: сприяння якості життя, консолідація території, формування почуття спільності в процесах державного будівництва, побудова місцевої ідентичності територіальних громад.

В цьому контексті, реформа децентралізації по праву вважається однією з найуспішніших реформ в Україні з 2014 року. Її успіх базувався на чіткості намірів, оголошених владою та зацікавленості муніципалітетів у розширеній владі, більших ресурсах та можливостях, власних ініціативах щодо розвитку місцевого самоврядування.

Ущільнення адміністративно-територіальної системи та вдосконалення організації влади є важливими під завданнями всебічної реформи децентралізації. Процес делегування повноважень на рівні громади не може обмежуватися наданням адміністративних послуг. Успіх реформи слід закріпити підвищенням ефективності діяльності громад шляхом поглиблення децентралізації на галузевому рівні: у сферах соціального захисту, енергетики, транспорту, участі в безпеці, правоохоронних органах тощо.

Питання про правові взаємовідносини держави і місцевого самоврядування як різновидів публічної влади почало широко обговорюватися в політико-правознавчій думці з другої половини XIX ст. Відомий французький філософ А. Де Токвіль вбачав у самоврядних громадах та асоціаціях громадян механізм реалізації природних прав суспільства на протидію бюрократизму чиновницького управління, яке він співвідносив виключно із державною організацією [1, с. 236]. Сформульована на основі поглядів А. Де Токвіля теорія прав вільної громади поряд із загальновизнаними трьома гілками державної влади виділяє ще й четверту гілку — так звану муніципальну.

Будучи самостійними видами публічної влади, державна влада і місцеве самоврядування мають ряд принципових відмінностей. У першу чергу це стосується самого предмету їхньої компетенції. Предмет компетенції держави за змістом являє собою перелік питань, переданих від суспільства до держави, з визначенням по кожному з зазначених питань державних повноважень. У політичній науці є загальноприйнятим, що ці питання не можуть бути вирішені інакше, як через застосування державної влади. Щодо предмету компетенції місцево-

го самоврядування питання не є настільки виясненим. Вважається, що коло питань, підконтрольних органам місцевого самоврядування визначається через надання їм відповідних повноважень державною владою. Таким чином, публічна влада місцевого самоврядування виступає по відношенню до державної влади як вторинна. Однак якщо виходити з концепції погоджувального характеру виникнення державної влади та формування її повноважень через одержання їх від суспільства, то очевидно, що на рівні місцевого самоврядування владні повноваження також мають первинний характер. Саме суспільство визначає, яку частину владних повноважень передати до системи державної влади, а яку до місцевого самоврядування.

Критерієм розподілу цих повноважень згідно європейської концепції децентралізації виконавчої влади є так званий принцип субсидіарності. Згідно з цим принципом здійснення владних повноважень на центральному рівні є недоцільним, якщо вони можуть реалізовуватися на місцевому рівні. Звідси випливає, що публічна влада має здійснюватися на найближчому до населення рівні, а ієрархія прийняття публічно-владних рішень та публічно-владне забезпечення їх реалізації мають диктуватися рівнем суспільного значення проблем, які потребують публічно-владного втручання. Таким чином, місцеве самоврядування має отримувати ті повноваження, які зможе реалізувати самостійно і з найбільшою ефективністю, порівняно з органами державної влади. Як зазначає вітчизняний дослідник Б. Калиновський, в основі принципу субсидіарності лежить можливість заміщення або доповнення ресурсів одного із суб'єктів влади ресурсами іншого, при цьому цей суб'єкт може перебирати на себе функції того, чий ресурси недостатні для їх виконання. Тому необхідно говорити про розподіл владних повноважень у цілому між всіма рівнями публічної влади [2].

Зазвичай децентралізація визначається як передання певних завдань і повноважень державної влади з рівня її центральних органів на нижчий рівень; причому функції, що раніше належали центру, переводяться у завдання та повноваження органів як державної влади нижчого рівня, так і місцевого самоврядування. У науковій літературі прийнято виділяти декілька типів децентралізації:

- адміністративна, при якій місцеві органи влади підзвітні центральним органам влади;
- політична, при якій місцеві органи влади наділені таким обсягом повноважень та відповідальністю, які роблять їх формально незалежними від держави;
- бюджетна, яка пов'язана з передачею на місцях ресурсів, необхідних для здійснення переданої влади і відповідальності;
- ринкова, яка забезпечує передачу функцій державних інститутів приватному сектору, включаючи планування та адміністрування [3].

Щоб уникнути плутанини, дослідники рекомендують використовувати поняття "децентралізація" для характеристики відносин між рівнями публічної влади, але не між публічною владою та економічною або соціальною сферою в цілому [4, с. 311], тобто при деяких нюансах пріоритетним бачиться адміністративно-управлінський підхід. Ряд вітчизняних дослідників взагалі описує де-

централізацію державної влади як передачу частини її функцій у сферу недержавного публічного управління. Суб'єктами такого управління називаються або територіальні громади, або професійні об'єднання громадян.

Наприклад, автори дослідження "Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України" Центру політико-правових реформ виділяють такі основні види децентралізації за суб'єктами та сферами впливу:

1) територіальна децентралізація — створення органів публічної адміністрації, які здійснюють урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно і незалежно від органів державної влади, перебуваючи поза їх ієрархічною системою та підпорядкуванням (тобто органів місцевого та регіонального самоврядування);

2) функціональна децентралізація — визнання самостійних і незалежних спеціалізованих організацій (об'єднання, спілки) суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру, зокрема, щодо урядування та виконання відповідних функцій у визначених законодавством сферах суспільного життя та згідно із встановленим порядком;

3) предметна децентралізація — професійне самоврядування як система управлінських взаємовідносин між усіма представниками певної професії, що реалізується визначеною законом представницькою організацією, яка перебуває під наглядом органів державної влади [5, с. 15]. Такої ж точки зору дотримуються цілий ряд авторів, зокрема український правник С. Карабін [6, с. 439].

Разом із тим вітчизняні фахівці в галузі державного управління аргументовано відзначають, що в Україні відсутній реальний суб'єкт місцевого самоврядування — самодостатня територіальна громада, яка б володіла достатніми матеріальними і фінансовими ресурсами та мала б належні внутрішні джерела формування прибуткової частини місцевого бюджету [7, с. 8; 8, с. 3].

Однак при цьому варто пам'ятати, що міжнародний досвід органів місцевого самоврядування засвідчує, що їхня відносна "незалежність" від органів державної влади проявляється (і то частково) лише в межах тих повноважень, які відносяться до їх первісної компетенції. В межах повноважень, делегованих центральними органами влади, орган місцевого самоврядування завжди діє під контролем відповідних державних органів — територіальних державних адміністрацій, префектур тощо.

У багатьох країнах необхідність реформи децентралізації була мотивована різними причинами — від необхідності збільшення державних витрат та вирішення макроекономічних питань (Аргентина, Бразилія, Індія, Нігерія) до використання децентралізації як інструменту сприяння регіональній незалежності з різними культурними етнічними та політичними темами (Канада, Швейцарія, Бельгія, Китай, Ефіопія).

Під час незалежності України було розпочато низку реформ децентралізації у сфері державного управління, але вони мали декларативний характер до 2014 року.

З підписанням угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році було визначено курс на фінансову

децентралізацію. Наприклад, 28 грудня 2014 року Верховна Рада України прийняла український закон "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин" [9], згідно з яким у 2015 році розпочався новий етап фінансової децентралізації.

Збільшення мобільності ресурсів, капіталу, товарів та послуг послабило значення таких факторів, як географічне розташування та територіальна близькість. Традиційні економіко-географічні фактори конкурентоспроможності регіонів, такі як наявність природних ресурсів, робочої сили та енергії, якість накопиченого фізичного капіталу тощо, втрачають своє значення для просторового розвитку. Посилення спроможності регіональних громад ефективно вирішувати значну частину проблем територіального розвитку збільшує інклюзивність місцевої економіки тощо. Це, у свою чергу, зміцнює згуртованість громад та формує консолідовані інтереси територій. Отже, концепція спроможності громади, яка традиційно описується у звичайній адміністративній практиці як наявність достатніх ресурсів та здатність ефективно використовувати державні ресурси, повинна базуватися на інтегрованій характеристиці здатності громади розвиватися стратегічно на основі всіх наявних (централізовані та децентралізовані, державні) та приватні ресурси.

2022 рік показав, наскільки стійким є місцеве самоврядування, яке здатне гідно протистояти будь-яким викликам, зокрема і у фінансовій частині, навіть в умовах воєнного стану. Рік для країни був важким, але органи місцевого самоврядування (ОМС) продемонстрували належну підтримку не тільки силам тероборони, ЗСУ та національної безпеки, але й внутрішньо переміщеним особам, які потребували притулку. Організація та забезпечення діяльності тероборони, матеріально-технічна допомога ЗСУ, залучення допомоги іноземних партнерів — це ті речі, які ОМС взяли на себе з самого початку ганебного вторгнення РФ, забезпечуючи при цьому, постійну підтримку всіх сфер життєдіяльності громадян на місцевому рівні (допомога внутрішньо переміщеним особам, підтримка релокованого бізнесу, організація укриттів, продовження надання послуг на високому рівні). І це все незважаючи на щоденні обстріли. І все це завдяки ефективно проведеній реформі децентралізації, яка дала змогу ОМС отримати автономні, самостійні, належні фінансові ресурси, які відіграли головну роль в протистоянні викликам [10].

Звісно, перші місяці війни досить негативно вплинули на фінансову основу місцевого самоврядування. Крім цього, держава повинна була забезпечити стабільні економічні умови для бізнесу, тому було запроваджено певні податкові пільги, до яких ОМС також повинні були пристосовуватись. І місцеве самоврядування виконало цю задачу на відмінно, адже в подальші місяці уже з власних коштів підтримували бізнес та формували різні програми підтримки суб'єктів господарювання.

Як бачимо на рис. 1., в березні та лютому податкові надходження значно знизились, але вже в травні відновили попередні темпи, нарощуючи обсяги. Трансфертна політика була дещо відкоригована Урядом при внесенні змін до державного бюджету, тому субвенцій з державного бюджету були значно нижчі показників

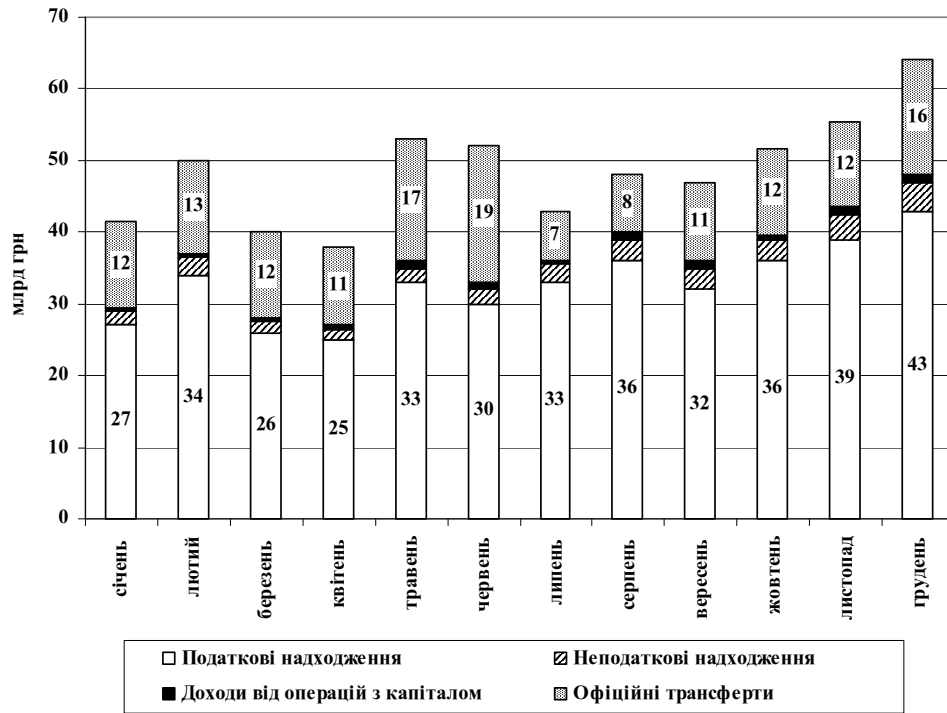

Рис. 1. Доходи місцевих бюджетів у розрізі видів надходжень за 2022 рік (помісячно)

Джерело: [10].

минулого року та коливались від 7 до 19 млрд гривень на місяць.

Загалом за 2022 рік до місцевих бюджетів надійшло 555,1 млрд гривень доходів загального та спеціального фондів. Звісно, що найбільшу питому вагу склали податкові надходження 393,5 млрд грн, або 70,9 % всіх надходжень. Офіційні трансферти склали майже 25 %, тобто четверту частину всіх надходжень (рис. 2).

Розглядаючи помісячну динаміку надходжень місцевих бюджетів в порівнянні із відповідними періодами

минулих років, простежується значне падіння в березні-квітні та відновлення темпів зростання, починаючи з травня. Також помітно, що надходження в березні-квітні впали нижче рівня минулого року, але не нижче 2019 року, на відміну від впливу пандемії в 2020 році, коли надходження в квітні опустились нижче 2018 року. Відслідковуються також вагомі темпи росту в 2022 році, після відновлення ділової активності [10].

При цьому, зважаючи, що сектор безпеки та оборони належить до повноважень держави, на нижчена-

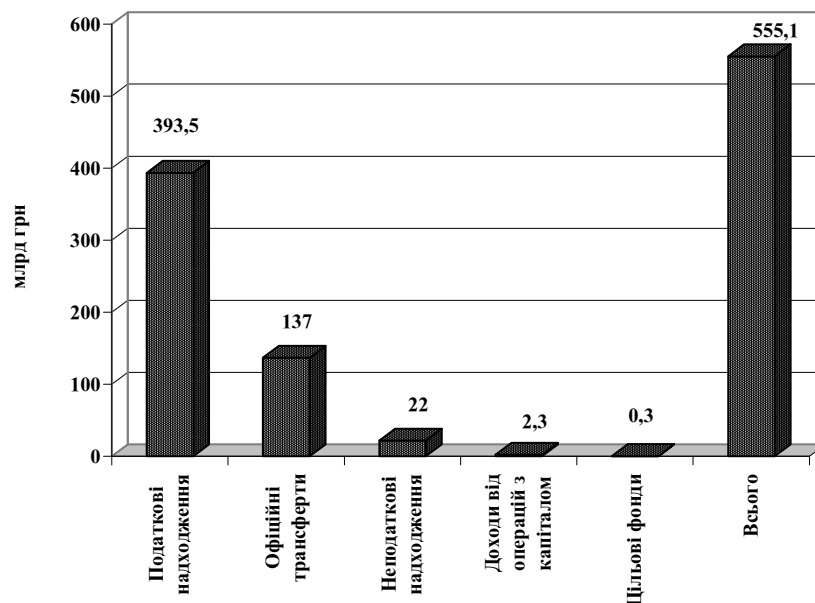

Рис. 2. Структура доходів місцевих бюджетів у 2022 році за видами надходжень

Джерело: [10].

веденому графіку простежується значне зростання видаткової частини державного бюджету. Натомість місцеві бюджети не зазнали таких коливань відносно державного бюджету. Дефіцит державного бюджету в листопаді сягав максимальних за всю історію розмірів (більше 170 млрд грн на місяць). Загальний показник по місцевих бюджетах протягом року (окрім грудня) був у додатному значенні. Загалом по 2022 року місцеві бюджети виконані із профіцитом, на відміну від державного бюджету. Якщо не брати до уваги кредитування та фінансування, обсяг доходів місцевих бюджетів за 2022 рік перевищив обсяг видатків на 70,8 млрд гривень. Натомість в державному бюджеті таке значення від'ємне та складає — 918,0 млрд гривень [10].

Але зараз постає чимало наступних викликів: врегулювання дисбалансів між рівнями розвитку різних громад, забезпечення стабільного розвитку, відновлення пошкодженої інфраструктури, чітке розмежування повноважень між всіма рівнями, підтримка демократичності прийняття рішень.

Звісно, в галузевому розрізі найбільшим є обсяг видатків на оборону, слідом за ним — соціальне забезпечення, порядок і безпека та загальнодержавні функції. Житлово-комунальне господарство в повній мірі забезпечується за рахунок власних коштів місцевих бюджетів. Найбільшим напрямом фінансування з місцевих бюджетів залишається освіта як делеговане повноваження.

Перші місяці війни виявились для місцевого самоврядування справжнім випробовуванням, яке вони пройшли та показали, що здатні гідно протистояти будь-яким загрозам та перешкодам. Реформа децентралізації показала справжній результат міцності фінансової основи територіальних громад та їхню здатність швидко адаптуватися до ситуації.

Громади, де не велися бойові дії, змогли гідно прийняти внутрішньо-переміщених осіб, забезпечити їх належною інфраструктурою та наданням публічних послуг на відповідному рівні. Крім цього, надходження до місцевих бюджетів в громадах, які не постраждали від військової агресії росії, дозволили наповнювати єдиний казначейський рахунок в умовах війни. І навіть з урахуванням значних податкових пільг громади зуміли наповнювати свої бюджети на рівні минулого року і відновити зростання.

З року в рік бюджети територіальних громад показують найвищі показники приросту надходжень, що лише вкотре підтверджує ефективність проведених реформ та результативність на місцевому рівні. Перебравши на себе повноваження районного рівня, територіальні громади показали, що здатні ефективно розпоряджатися та нарощувати отримані фінансові ресурси.

За 2022 рік (станом на 01.01.2023 р.) Кабінет Міністрів України забезпечив перерахування міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам в обсязі 137 млрд грн, що становить 78,5 % від передбачених розписом асигнувань, зокрема [10]:

— базову дотацію перераховано в сумі 16,3 млрд грн, або 100 % до розпису асигнувань;

— освітню субвенцію перераховано в сумі 96,6 млрд грн, або 100 % до розпису.

У грудні 2022 року місцеві бюджети отримали 14,4 млрд грн трансфертів.

Також у розпорядженні органів місцевого самоврядування у 2022 році залишилась реверсна дотація в обсязі 9,3 млрд грн, яку не перераховано до державного бюджету в умовах воєнного часу.

При цьому, внаслідок змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 "Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану" у 2023 році реверсна дотація не вилучатиметься виключно у місцевих бюджетах території, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих, згідно з переліком, затвердженим Мінреінтеграції.

Залишки коштів на рахунках місцевих бюджетів та бюджетних установ за загальним і спеціальним фондами за січень-грудень 2022 року збільшились на 60,2 млрд грн і, станом на 01.01.2023 року, становлять 116,6 млрд грн [10].

Залишки коштів збільшились у всіх регіонах України. За рахунок цих ресурсів органи місцевого самоврядування і надалі мають можливість забезпечувати фінансування першочергових потреб на місцевому рівні.

Для досягнення цих цілей необхідно використовувати модернізовані методи державного управління, такі як електронне управління, зокрема електронні системи моніторингу та звітності, що дозволять збільшити прозорість та відкритість процесу децентралізації.

Також важливим аспектом є навчання та підготовка фахівців з державного управління та місцевого самоврядування, щоб забезпечити ефективність та професійність управлінського персоналу.

Узагальнюючи, для успішної децентралізації влади необхідно забезпечити ефективне державне управління, залучити громадянське суспільство та експертну громадськість до процесу прийняття рішень, використовувати сучасні методи управління та забезпечувати професійну підготовку управлінського персоналу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, основні шляхи удосконалення процесів децентралізації влади в Україні: створити прозорий пакет заходів, що інформує про всі аспекти процесу децентралізації; розробити національну стратегію агломерації для збільшення кількості об'єднаних територіальних громад з міст обласного значення та сільських поселень; забезпечення та формулювання кадрової політики на національному рівні, спрямованої на безпосереднє навчання висококваліфікованих менеджерів та їх резервів для роботи в інтегрованих громадах, включаючи сільські райони; розробка ресурсів для побудови нової методології прийняття управлінських рішень, ефективного використання ресурсів на основі стратегічного бачення майбутніх вигод; встановлення чіткого та прозорого механізму розмежування бюджетів громади та існуючих районних бюджетів центральними органами влади, тобто Кабінетом Міністрів України; внести зміни в медичну та освітню реформи з урахуванням інтересів місцевих громад.

Література:

1. Токвиль Алексис. Демократия в Америке: Пер. с франц. / Предисл. Гарольда Дж. Ласки. М.: Прогресс, 1992. 554 с.

2. Калиновський Б. Значення принципу субсидіарності для демократизації інституційної системи поділу влади в Україні. Маєв URL: http://www.democracy.kiev.ua/publications/collections/conference_2005/section_9/Kalynovsky

3. Трофимова І.Н. Трансформація отношений центральной и местной власти в процессе децентрализации управления (опыт европейских стран). URL: http://arsadministrandi.com/article/Trofimova_2011_2.pdf.

4. Decentralization and local democracy in the world: first global report by United Cities and Local Governments, 2008. Barcelona: United Cities and Local Governments, 2009. 368 p.

5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О.М., Заверуха І.Б., Школик А.М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.

6. Карабін Т.О. Проблеми децентралізації виконавчої влади в Україні та можливі напрями їх вирішення. Форум права. 2012. № 4. С. 439—444.

7. Рильська В.В. Механізм взаємодії між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в аспекті децентралізації влади. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2014. — № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Ttpdu_2014_2_26.pdf.

8. Рябченко О.П. Єдність та розподіл влад у системі органів державної влади в Україні. Вісник Запорізького юридичного інституту. 2000. № 1 (10). С. 3—11.

9. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи між бюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.

10. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105#:~:text=%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%BC%20%D0%B7%D0%B0%202022%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20%D0%B4%D0%BE,70%2C9%25%20%D0%B2%D1%81%D1%96%D1%85%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8C>.

References:

1. Tocqueville, A. (1992), *Demokratiia v Amerike* [Democracy in America], Progress, Moscow, Russia.

2. Kalynovskyi, B. (2005), "The significance of the subsidiarity principle for democratization of the institutional system of power separation in Ukraine", available at: http://www.democracy.kiev.ua/publications/collections/conference_2005/section_9/Kalynovsky (Accessed 4 March 2023).

3. Trofimova, I.N. (2011), "Transformation of central and local government relations in the process of decentralization of management (experience of European countries)", *Ars administrandi*, vol. 2, pp. 80—91.

4. United Cities and Local Governments (2009), *Decentralization and local democracy in the world: first global report*, United Cities and Local Governments, Barcelona.

5. Borislavska, O.M., Zaverukha, I.B. and Shkolyk, A.M. (2012), *Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeyskykh krain ta perspektyvy Ukrainy* [Decentralization of public power: experience of European countries and prospects for Ukraine], Moskalenko O. M., Kyiv, Ukraine.

6. Karabin, T.O. (2012), "Problems of decentralization of executive power in Ukraine and possible directions for their solution", *Forum prava*, vol. 4, pp. 439—444.

7. Ryilska, V.V. (2014), "Mechanism of interaction between local executive authorities and local self-government bodies in the aspect of power decentralization", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, [Online], vol. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Ttpdu_2014_2_26.pdf (Accessed 4 March 2023).

8. Riabchenko, O.P. (2000), "Unity and distribution of power in the system of state power bodies in Ukraine", *Visnyk Zaporizkoho yurydychnoho instytutu*, vol. 1 (10), pp. 3—11.

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), *Law of Ukraine "On amendments to the Budget Code of Ukraine regarding the reform of interbudgetary relations"*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (Accessed 4 March 2023).

10. Decentralization.gov.ua. (2022), "Analysis of local budget implementation for 2022", available at: <https://decentralization.gov.ua/news/16105#:~:text=%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%BC%20%D0%B7%D0%B0%202022%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20%D0%B4%D0%BE,70%2C9%25%20%D0%B2%D1%81%D1%96%D1%85%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8C>. (Accessed 4 March 2023).

Стаття надійшла до редакції 02.05.2023 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б») Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663